

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

445. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. A 29. MÁJA 2008

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ekologické spôsoby výroby“

(2008/C 224/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. februára 2007 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Ekologické spôsoby výroby“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. mája 2008. Spravodajkyňou bola pani Darmanin.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 445. plenárnom zasadnutí 28. a 29. mája 2008 (schôdza z 29. mája) jednomyselne prijal nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor podporuje iniciatívy zamerané na rozvoj politiky Spoločenstva v oblasti trvalo udržateľnej výroby a spotreby, plne zohľadňovanej aj v iných oblastiach politiky Spoločenstva. Cieľom týchto iniciatív je:

- **zmeniť potenciálne výzvy na príležitosti, vďaka ktorým sa priemysel EÚ stane konkurencieschopným** na svetovom trhu, a to prostredníctvom zavádzania spôsobov výroby, ktoré by neškodili životnému prostrediu a zakladali by sa na ekologických výrobkoch a službách, ktoré by spotrebiteľia mohli ľahko rozpoznať na celom území Spoločenstva,
- **vybudovať „zelený trh“** a tak zabezpečiť, aby tieto výrobky a služby zodpovedali presným spoločným definíciám a boli skutočne dostupné vo všetkých členských štátoch,
- odhodlane informovať, organizovať školenia a vzdelávať, a to už od základnej školy, a tak **zvyšovať informovanosť európskej verejnosti** o zodpovednom a ekologickom prístupe k spotrebe a o nevyhnutnosti vytvoriť si návyky, ktoré by väčšmi rešpektovali životné prostredie,
- **zaujať strategickejší postoj**, ktorý by ovplyvnil rozhodovanie v oblasti obchodu, politiky, ako aj rozhodnutia spotrebiteľov a širokej verejnosti, a vytvoriť bezpečný organický rámec Spoločenstva tak, aby nedošlo k fragmentácii trhu v dôsledku odlišných alebo klamlivých rád a reklamných

sloganov v súvislosti s ekologickým charakterom týchto výrobkov a príslušných výrobných a distribučných systémov,

- **uistiť zákazníka, že jeho výber je bezpečný** a že výrobcovia a distribútori sú povinní dodržiavať environmentálne normy a zabezpečiť, aby výrobky uvedené na trh spĺňali požiadavky trvalej udržateľnosti životného prostredia,
- **zabezpečiť, aby zodpovednosť** za politiku v oblasti trvalo udržateľnej spotreby, **pokiaľ ide o rozhodovanie a uplatňovanie**, niesli všetky zúčastnené strany a organizácie občianskej spoločnosti: výrobcovia, distribútori, spotrebiteľia, učiteľia, verejné orgány, environmentálne a spotrebiteľské organizácie a obe strany priemyslu.

1.2 Výbor odporúča vymedziť v rámci trvalo udržateľného rozvoja a spotreby presné definície pojmov „eko-výrobok/služba“ a „eko-spotreba“, ktoré **budú platiť na celom území EÚ a budú akceptované na medzinárodnej úrovni**, pričom treba použiť jasné environmentálne kritériá a ukazovatele a normy, ktoré ponechávajú priestor pre inováciu a zlepšovanie.

1.3 Výbor vyzýva **európsky priemysel** a oblasť distribúcie a služieb, aby si dali **jasný záväzok**, že zaujmú integrovaný odvetvový prístup, a stanovili si aj **harmonogram plnenia overiteľných cieľov** s ohľadom na tri piliere trvalej udržateľnosti – environmentálny, hospodársky a sociálny. Environmentálne požiadavky by mali byť zohľadnené už vo vývojovej fáze výroby a malo by sa na ne prihliadať počas celého jeho životného cyklu, pričom nároky z hľadiska kvality, inovácie a spokojnosti spotrebiteľa by sa mali neustále zvyšovať.

1.4 Výbor odporúča, aby podniky a verejné a súkromné subjekty lepšie využívali dostupné nástroje Spoločenstva a jednotlivých štátov, aby sa v čo najvyššej možnej miere mohli **rozvíjať výskum čistých technológií a výrobkov**.

1.5 Výbor vyzdvihuje potrebu posilniť a **urýchliť vytvorenie technických noriem** pre ekologické výrobky a výrobné postupy.

1.6 Výbor požaduje jasné kritériá a jednotné minimálne požiadavky pokiaľ ide o **systémy označovania** eko-výrobkov na celom vnútornom trhu, ktorých cieľom by bolo zabezpečiť pre spotrebiteľa spravodlivú možnosť výberu ekologických výrobkov, jednotné kontroly v celej EÚ a dodržiavanie zásady voľného pohybu skutočne ekologických výrobkov. Európske označenie pre ekologické výrobky (kvetina) by sa malo ďalej rozširovať a malo by koexistovať s národnými a sektorovými systémami označovania.

1.7 Výbor sa domnieva, že je dôležité zamerať **systémy environmentálneho riadenia viac na výrobok**, aby sa propagovalo ich šírenie medzi výrobcami a distribútormi, mohli sa účinnejšie prispôbiť riadiacim systémom miestnych samospráv a pomohli im ľahšie rozprúdiť synergie s inými nástrojmi na podporu trvalo udržateľného rozvoja.

1.8 Výbor zastáva názor, že by sa malo podporovať **rozšírenie systému EMAS** (Európska schéma pre environmentálne manažérstvo a audit). Tento cieľ by sa dal dosiahnuť pomocou finančných a daňových opatrení, účinnejšej administratívy, propagačných a marketingových iniciatív, uznaním EMAS ako normy špičkovej kvality, a to aj na medzinárodnej úrovni, a prijatím opatrení na pomoc malým podnikom pri postupnom zavádzaní tohto systému.

1.9 **Výrobok musí byť posudzovaný na základe všetkých svojich vlastností**, to znamená nielen na základe environmentálneho kritéria, ale aj podľa ďalších dôležitých aspektov, ako sú napr. výhody, ktoré ponúka pre spotrebiteľa aj pre výrobcu po finančnej stránke a z hľadiska bezpečnosti, funkčnosti a ochrany zdravia, racionálne využívanie zdrojov a materiálov, logistika, inovačné prvky, marketing, schopnosť výrobku umožniť spotrebiteľovi širší výber, životný cyklus a sociálne aspekty.

1.10 EHSV odporúča presadzovať rozvoj **zeleného (ekologického) verejného obstarávania** prostredníctvom definovania technických kritérií ekologických výrobkov, počnúc výrobkami, ktoré majú najmenej nepriaznivý vplyv na životné prostredie, zohľadnením nákladov na životný cyklus výrobku alebo služby so všetkými jeho špecifikami, vytvorením databázy na tento účel, ktorá by bola prístupná na internete, aktualizáciou smerníc Európskeho spoločenstva týkajúcich sa verejného obstarávania, do ktorých by sa mali doplniť informácie o normách, systémoch certifikácie EMS, environmentálnych značkách a ekodizajne, a napokon uverejnením národných akčných plánov zameraných na zelené verejné obstarávanie.

1.11 Výbor opätovne zdôrazňuje, že je dôležité použiť ako **právny základ** článok 153 Zmluvy o ES, pretože je najvhodnejší pokiaľ ide o **zabezpečenie vysokej úrovne ochrany**

spotrebiteľa a zaručuje mu právo na úplné, správne, primerané, zrozumiteľné a včasné informácie.

1.12 Výbor sa nazdáva, že na účely samoregulácie by jednou z možných ciest mohlo byť **vytvorenie kódexu správania**, ako sa uvádza v smernici 2005/29/ES, aby sa zabránilo zneužívaniu ekologických tvrdení v reklame a, v každom prípade, aby sa predišlo zavádzajúcej reklame. Tieto opatrenia by mali sprevádzať opatrenia v oblasti daní a poplatkov za znečisťovanie životného prostredia a príslušných právnych predpisov. EHSV sa nazdáva, že ekologické tvrdenia by sa mali opierať o dôveryhodné a uznávané označenie.

1.13 Výbor sa tiež prikláňa k názoru, že okrem súdnych postupov, ktoré by mali byť dostupné pre všetkých, by mali byť vymenované mimosúdne **monitorovacie a arbitrážne** orgány pre spotrebiteľov, ktoré by boli pružné, účinné, málo nákladné a vierohodné a umožnili by zabezpečiť, aby sa dodržiavali environmentálne normy pre výrobky a aby výrobky uvedené na trh spĺňali zásady trvalej udržateľnosti životného prostredia.

1.14 Vzhľadom na legislatívnu roztrieštenosť pokiaľ ide o informácie podávané spotrebiteľovi ako aj o požiadavky, ktoré musia spĺňať trvalo udržateľné výrobky, výbor sa domnieva, že treba bezodkladne začať pracovať na vytvorení jednotného, presne vymedzeného rámca v podobe **„Európskej charty pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu na vnútornom trhu“**.

2. Súčasný rámec a vyhliadky do budúcnosti

2.1 Cieľom systému udeľovania environmentálnej značky Spoločenstva ⁽¹⁾ je podporovať výrobky so zníženým vplyvom na životné prostredie a poskytovať spotrebiteľom presné a vedecky správne informácie. Táto značka sa nepoužíva pri potravinách a nápojoch, farmaceutických výrobkoch, zdravotníckych pomôckach ⁽²⁾ alebo nebezpečných a toxických výrobkoch alebo látkach ⁽³⁾.

2.1.1 Navrhovanie, výroba, distribúcia a spotreba ekologických výrobkov sú neoddeliteľnou súčasťou politiky Spoločenstva v oblasti životného prostredia, ako to bolo stanovené v cieľoch a prioritách šiesteho akčného programu pre životné prostredie ⁽⁴⁾, ktoré majú byť dosiahnuté do roku 2010. Tento program, ku ktorému sa výbor vyjadril už viackrát, podrobne opisuje návrhy opatrení, ktoré pomáhajú pri vytváraní stratégie trvalo udržateľného rozvoja.

2.1.2 Rozhodujúce postavenie medzi hlavnými iniciatívami Spoločenstva v tomto smere má integrovaná politika výrobkov ⁽⁵⁾. Výbor vypracoval na túto tému stanovisko ⁽⁶⁾, v ktorom sa zamerá na všetky výrobky a služby, ktoré nejakým spôsobom vplývajú na životné prostredie.

2.1.3 Ak má byť integrovaná politika výrobkov účinná, treba nabádať výrobcov, aby vyrábali ekologickejšie výrobky, a spotrebiteľov, aby takéto výrobky kupovali. Na tento účel by sa mohli použiť napríklad tieto nástroje:

— podpora daňových opatrení v prospech ekologickejších výrobkov,

⁽¹⁾ Nariadenie (ES) č. 1980/2000 Európskeho parlamentu a Rady zo 17. júla 2000 o revidovanej metóde Spoločenstva pri udeľovaní environmentálnej značky.

⁽²⁾ Smernica 93/42/EHS.

⁽³⁾ Smernica 67/548/EHS.

⁽⁴⁾ KOM(2001) 31 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ KOM(2003) 302 v konečnom znení a zelená kniha KOM(2001) 68 v konečnom znení.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004.

- zohľadňovanie environmentálnych aspektov pri rozhodovaní o verejných zákazkách ⁽⁷⁾,
- presadzovanie prístupu, ktorý by prihliadal na životný cyklus výrobkov,
- využívanie a presadzovanie dobrovoľných nástrojov ako environmentálna značka, EMAS, environmentálne vyhlásenie o produktoch, zelené verejné obstarávanie atď.,
- poskytovanie potrebných informácií spotrebiteľom, aby mohli nakupovať a používať výrobky a disponovať nimi na základe „informovaného výberu výrobkov“.

2.1.4 Ďalším pozitívnym krokom vpred bol nový regulačný rámec v oblasti požiadaviek na ekodizajn výrobkov využívajúcich energiu, ktorý zaviedla rámcová smernica z roku 2005 ⁽⁸⁾.

2.1.5 Pokiaľ ide o uplatňovanie rámcovej smernice, prvé ustanovenia nadobúdajú účinnosť v roku 2008. Opatrenia pre 20 skupín výrobkov sa momentálne skúmajú (vrátane osvetlenia, počítačových systémov a práčok), pre ďalších 14 z nich (vrátane osvetlenia ulíc a kancelárií) by mali byť stanovené do konca roka 2008, a pre ostatné, ako napríklad domáce osvetlenie, do roku 2009.

2.1.6 Šiesty akčný program pre životné prostredie ⁽⁹⁾ stanovil päť prioritných strategických línií: zlepšiť uplatňovanie existujúcej legislatívy, zohľadniť environmentálne obavy aj v iných oblastiach politiky, pracovať v súlade s požiadavkami trhu, pomôcť ľuďom zmeniť svoje správanie a návyky tým, že sa budú podporovať ich požiadavky, a pri rozhodovaní o územnom plánovaní a riadení prihliadať na životné prostredie.

2.1.7 Všeobecne povedané, európska stratégia trvalo udržateľného rozvoja, po revízii Európskou radou v roku 2006, definuje trvalo udržateľnú výrobu a rozvoj ako jednu z kľúčových otázok, ktoré sa dajú riešiť tak, že sa hospodársky a sociálny rozvoj zameria na formy, ktoré sú zlučiteľné s ekosystémom. Stratégia tiež navrhuje nový akčný plán v tejto oblasti.

2.1.8 Správa o implementácii ⁽¹⁰⁾ z roku 2007 ukázala, že mieru trvalo udržateľnej spotreby a výroby je ťažké spoľahlivo a celoplošne určiť. Hoci sa zdá, že množstvo trvalo udržateľných výrobkov a služieb na trhu rýchlo rastie, úspory súčasných nákladov na energiu sa odhadujú približne na 60 miliárd EUR ročne, zatiaľ čo množstvo výrobkov s environmentálnou značkou zostáva dosť obmedzené, rovnako ako počet podnikov zaregistrovaných pod hlavičkou EMAS. Iba desať členských štátov prijalo národné programy zeleného verejného obstarávania a iba 21 splnilo harmonogram realizácie akčného plánu pre environmentálne technológie (ETAP) ⁽¹¹⁾.

2.2 Na druhej strane v oblasti technických noriem sa nedávno začalo so zavádzaním opatrení zameraných na začle-

nenie environmentálnych aspektov do nových technických noriem a bol vytvorený „environmentálny rámec“ pre Európsky výbor pre normalizáciu (CEN), podľa ktorého môžu jeho technické orgány stanoviť environmentálne kritériá. Ak sa norma vzťahuje na „nový prístup“, predpokladá sa, že tento spĺňa základné požiadavky príslušnej smernice EÚ. Ďalším krokom vpred v tejto oblasti bolo prijatie normy ISO 14001 pre systém environmentálneho označovania.

2.3 Európska environmentálna agentúra zverejnila 10. októbra 2007 svoju štvrtú správu o životnom prostredí v Európe ⁽¹²⁾, v ktorej venovala celú jednu kapitolu trvalo udržateľnej spotrebe a výrobe.

2.4 Okrem toho správa Komisie za rok 2007 o dosiahnutom pokroku v rámci Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť zdôraznila význam klimatických zmien, ekologických inovácií, obnoviteľných zdrojov energie a trhov s energiou.

2.5 Na zasadnutí Európskej rady 8. a 9. marca 2007 v Bruseli bola venovaná osobitná pozornosť otázkam životného prostredia a klimatických zmien. Rada ministrov životného prostredia, ktorá sa zišla vo februári 2007, zase zdôraznila komplementaritu stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ a Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť, pričom tá druhá podstatnou mierou prispieva k plneniu hlavného cieľa tej prvej, a tiež opätovne vyzdvihla potrebu zohľadniť environmentálne aspekty vo všetkých oblastiach politiky. Toto všeobecné smerovanie dôrazne podčiarkla aj Európska rada v decembri 2007 ⁽¹³⁾.

2.6 Medzi hlavné ciele pracovného programu Komisie na rok 2008 ⁽¹⁴⁾ jednoznačne patrí úsilie o to, aby sa stredobodom európskeho projektu stal občan. Prvým krokom k tomu je zhodnotenie sociálnej situácie a revízia vnútorného trhu, pričom ustavične treba prihliadať na potrebu európskej verejnosti čo najlepšie využiť jednotný trh.

2.7 EHSV často žiadal a žiada, aby bol ako právny základ ⁽¹⁵⁾ použitý článok 153 Zmluvy o ES, pretože sa v ňom píše o zabezpečení vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov a presadzovaní práva spotrebiteľov na úplné ⁽¹⁶⁾, správne, primerané, zrozumiteľné a včasné informácie.

2.7.1 Pokiaľ ide o odvodené právo, práva spotrebiteľov sa riadia smernicou 2005/29/ES ⁽¹⁷⁾ o nekalých obchodných praktikách, ktoré by mohli poškodiť ekonomické záujmy spotrebiteľov. V prílohe k smernici je uvedený zoznam obchodných praktík, ktoré možno považovať za nekalé, bez hodnotenia jednotlivých prípadov. Medzi takéto praktiky patrí napríklad „zobrazenie známky dôveryhodnosti, známky kvality alebo ich ekvivalentu bez získania potrebného povolenia“.

⁽⁷⁾ KOM(2002) 412 v konečnom znení zo 17. 7. 2002 a smernica 2004/18/ES z 31. marca 2004.

⁽⁸⁾ Smernica 2005/32/ES (Ú. v. EÚ L 191, 22.7.2005). Rozhodnutie 2000/729/EHS, rozhodnutie 2000/730/ES a rozhodnutie 2000/731/ES (Ú. v. ES L 293, 22.11.2000).

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ L 242, 10.9.2002.

⁽¹⁰⁾ Správa o stratégii trvalo udržateľného rozvoja z roku 2007.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 18, najmä:

⁽¹²⁾ ISBN 978-92-9167-932-4- EEA, Kodaň, 2007.

⁽¹³⁾ Zasadnutie Európskej rady 14. decembra 2007 v Bruseli.

⁽¹⁴⁾ KOM(2007) 640 v konečnom znení.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007. Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008.

⁽¹⁷⁾ Smernica 2005/29/ES (Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005).

2.8 Výbor je však presvedčený, že legislatíva na úrovni Spoločenstva je do určitej miery roztrieštená pokiaľ ide o základné požiadavky spotrebiteľa na informácie ako aj o požiadavky, ktoré musia spĺňať trvalo udržateľné výrobky, a preto považuje za dôležité vypracovať „Európsku chartu pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu na vnútornom trhu“.

2.8.1 Keby uplatňovanie tejto charty a samoregulačné predpisy stanovené smernicou 2005/29/ES neprinesli dostatočné výsledky, výbor sa domnieva, že by mali byť preskúmané ďalšie možnosti, ako napríklad lepšia harmonizácia alebo vytvorenie osobitného systému Spoločenstva, ktorý by bol operatívny.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor sa nazdáva, že je dôležité začať vymedzením **jasných a presných definícií** pre pojmy ako „trvalo udržateľný výrobok“, „trvalo udržateľné navrhovanie výrobkov, spotreba a distribúcia“ a „trvalo udržateľná spotreba“, čo umožní sledovať, či sa na území EÚ a v Európskom hospodárskom priestore dodržiavajú všetky právne, regulačné alebo dobrovoľné rámce Spoločenstva, ktoré sa vzťahujú na takéto definície v rôznych vnútroštátnych alebo regionálnych sférach.

3.2 Tieto definície, bežne akceptované na medzinárodnej úrovni, nie sú nemenné, ale už svojou podstatou volajú po **ustavičnom vylepšovaní**. Podľa názoru výboru ich však musí **dopĺňať**:

- balík **environmentálnych ukazovateľov** ⁽¹⁸⁾, ktoré by umožnili zistiť, aký pokrok nastal, a tak zhodnotiť mieru trvalej udržateľnosti výrobných systémov, výrobkov, služieb a distribučných systémov,
- **environmentálne technické normy** prípadne späté s normami ISO), pričom by sa v procese európskej štandardizácie mali v plnej miere zohľadniť environmentálne aspekty, ako to už výbor viackrát zdôraznil ⁽¹⁹⁾, ktoré by sa mali premietnuť aj do výrobkov, výrobných systémov, distribučných systémov a služieb v súlade s usmerneniami o zhode uvedenými v príslušných smerniciach Spoločenstva ⁽²⁰⁾.

3.2.1 Výbor zastáva názor, že vyššie navrhované definície, ktoré by podporili vhodné ukazovatele a normy, sú nevyhnutné pre účinnú politiku Spoločenstva, ktorá by umožnila informovaným spotrebiteľom, aby vo svojich rozhodnutiach a správaní prihliadali na trvalú udržateľnosť, zatiaľ čo vo výrobných procesoch by sa odrážala snaha chrániť životné prostredie.

⁽¹⁸⁾ Ako napríklad ukazovateľ OSN pre rámec a metodológiu trvalo udržateľného rozvoja (1996).

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 48, 21.2.2002, s. 112, Ú. v. EÚ C 117, 30.4.2004, Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005.

⁽²⁰⁾ Od roku 2006 rozvíja CENELEC internetovú databázu, ktorá sa zameriava na environmentálne hľadiská v normách CENELEC. Od začiatku roka 2007 pracuje CEN na programe odbornej prípravy zameranom na zohľadnenie environmentálnych noriem v rámci noriem CEN.

3.3 Ako to zdôraznila Komisia „**Európsky priemysel** má už teraz všetky predpoklady, aby mohol stavať na svojej silnej pozícii na trhu nových výrobkov, služieb a postupov založených na environmentálnych technológiách. Európske podniky sú okrem toho čím ďalej tým viac vnímavé k tomu, ako si počínajú z environmentálneho hľadiska – je to súčasť ich podnikového prístupu k spoločenskej zodpovednosti“ ⁽²¹⁾.

3.3.1 Výbor súhlasí s tromi oblasťami rozvoja, ktoré boli v tejto súvislosti určené: podnecovať rozvoj a komerčné využívanie nízkouhlíkových a energeticky účinných technológií, výrobkov a služieb, vytvorenie dynamického vnútorného trhu, vytváranie celosvetových trhov pre nízkouhlíkové a energeticky účinné technológie, výrobky a služby.

3.3.2 Výbor opakuje svoj názor, ktorý už vyslovil v jednom zo svojich nedávnych stanovísk: „Vedecké a technické výkony a ich premietnutie do konkurencieschopného hospodárstva sú rozhodujúcimi predpokladmi pre zabezpečenie – napríklad v oblasti energetickej problematiky a problematiky klimatických zmien – našej budúcnosti, zachovanie a zlepšenie nášho postavenia v celosvetovom meradle, pre to, aby sme neohrozili európsky sociálny model, ale naopak, aby sme ho mohli ďalej rozvíjať“ ⁽²²⁾.

3.3.3 Výbor sa nazdáva, že by bolo potrebné zaujať integrovanejší prístup, ktorý by pomohol prekonať ťažkosti a prekážky, ktoré stoja v ceste spoločnému, skordinovanému využívaniu všetkých dostupných finančných nástrojov ⁽²³⁾ na európskej, vnútroštátnej, regionálnej či miestnej úrovni pre jednotlivých prevádzkovateľov, čo by umožnilo vyvíjať čisté a účinné technológie a inovačné aplikácie, ktoré by výrobným procesom, výrobkom a službám zabezpečili vysokú úroveň trvalej udržateľnosti.

3.3.4 Výbor sa domnieva, že je potrebné, aby GR spoločne rozbehli iniciatívu Spoločenstva v oblasti koordinácie a technickej pomoci s cieľom zoptimalizovať spoločné využívanie dostupných nástrojov Spoločenstva, ako aj európskych a vnútroštátnych nástrojov, aby podniky, ale aj verejné a súkromné subjekty, mohli v rámci Európskeho výskumného a inovačného priestoru vyvíjať čo najviac úsilia v oblasti **výskumu a inovácie** so zameraním na ochranu životného prostredia.

3.3.5 Ako už výbor ⁽²⁴⁾, Komisia, Rada aj Európsky parlament viackrát uviedli, je nevyhnutné odstrániť byrokráciu, ktorá brzdí podniky (najmä MSP), a tak uvoľniť hospodársky a sociálny potenciál podnikov a viesť ich k modernizácii výroby, organizačného kontextu a štruktúr v duchu trvalej udržateľnosti.

⁽²¹⁾ KOM(2007) 374 v konečnom znení, 4.7.2007.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006.

⁽²³⁾ Mnoho európskych a medzinárodných nástrojov by sa dalo v tomto smere využiť (FP7, CIP, LIFE, štrukturálne fondy, EIB, i2i, EUREKA, LEED-OECD, CEB-Rada Európy atď.), avšak spoločné používanie by mohlo byť problematické, nakoľko metódy a postupy sú rôzne, harmonogramy sú odlišné a množstvo problémov by mohlo nastať v súvislosti so „simultánnym inžinierstvom“ rôznych typov merania.

⁽²⁴⁾ Pozri stanovisko výboru Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 66, spravodajca: pán Pezzini.

3.4 V roku 1997 vytvorila EÚ systém udeľovania environmentálnych značiek, aby tak podporila ekologický spôsob výroby. Neskôr sa tento systém rozšíril na služby a v priebehu niekoľkých rokov sa rozrástol. Zahŕňa aj značky s viacerými kritériami používané v jednotlivých štátoch, ktoré sa uplatňujú na rôzne skupiny výrobkov alebo služieb ⁽²⁵⁾.

3.4.1 Výbor sa nazdáva, že táto situácia môže medzi výrobcami, a najmä medzi európskymi spotrebiteľmi, vyvolať zmätok, a že by sa tomu dalo zabrániť vytvorením jednotného systému na európskej úrovni s minimálnymi spoločnými kritériami a stanovením povinnej registrácie a overovania environmentálnych značiek, ktoré by vykonával nezávislý certifikačný orgán.

3.4.2 Európska environmentálna značka by nemala konkurovať značkám používaným v rôznych odvetviach v jednotlivých štátoch, ktoré spotrebiteľ často pozná lepšie než európske označenie, ale mala by s nimi koexistovať. Okrem toho by malo byť udeľovanie značiek skoordínované na medzinárodnej úrovni so značkami, ktoré sa osvedčili, ako napríklad „Energy Star“.

3.4.3 Environmentálnym značkám musí spotrebiteľ veriť a musia v ňom vzbudzovať dôveru. Preto by stanovením noriem pre takéto označenia a monitorovaním trhu mala byť poverená zainteresovaná strana (všetky zainteresované strany), aby tieto postupy mali väčšiu vierohodnosť.

3.4.4 V označení výrobkov a služieb by sa tiež mohla začať uvádzať výška emisií CO₂, ktoré produkujú.

3.5 Pokiaľ ide o **dobrovoľný systém EMAS**, ktorý umožňuje tým, ktorí chcú ukázať, že zlepšujú svoje výsledky v oblasti ochrany životného prostredia, aby si zvolili európsky systém environmentálneho manažérstva a auditu a tak ukázali, že sú ochotní dodržiavať environmentálne normy a odhodlaní prijať systém ekologického riadenia, výbor sa nazdáva, že po prijatí normy ISO 14001 bude možné zamerať systémy environmentálneho manažmentu viac na výrobok, aby sa systém EMAS ľahšie a vo väčšej miere rozšíril medzi výrobcami a distribútormi a mohol prispôbiť spôsobu riadenia miestnych orgánov, ktoré by sa tak stali prístupnejšími synergii s nástrojmi na propagovanie trvalo udržateľného rozvoja.

3.5.1 Výbor sa domnieva, že by stálo za to podporovať rozširovanie systému EMAS pomocou finančných, daňových, racionalizačných a administratívnych opatrení, reklamných a marketingových iniciatív, a prostredníctvom uznania EMAS ako „normy špičkovej kvality“ aj na medzinárodnej úrovni, s možnosťou pomôcť MSP, aby sa postupne zapojili, nielen vo sfére priemyselných zoskupení.

⁽²⁵⁾ Medzi príklady patria *eco-flower* (európske logo v podobe kvetiny používané v celej Európe, http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm); *Nordic Swan* (severská labuť, používaná najmä v Škandinávii, <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>); *Blue Angel* (modrý anjel, používaný v Nemecku, http://blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.htm); a *Fair Flower* (holandské označenie v tvare kvetu, <http://www.flowercampaign.org>). Značky používané v jednotlivých štátoch sa špecializujú na konkrétne environmentálne aspekty, napríklad *Energy Star*, a súkromné značky, vrátane systému označovania organických látok IFOAM (http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm).

3.6 Výbor považuje za absolútne nevyhnutné **vytvoriť ekologický („zelený“) trh výrobkov a služieb**, a to tak, že sa zavedú rôzne stimuly a nástroje na strane ponuky s cieľom podporiť inováciu, a že na strane dopytu budú spotrebiteľom poskytované vhodné informácie alebo stimuly, aby kupovali viac ekologických výrobkov.

3.6.1 Aby vznikol konkurencieschopný vnútorný trh, mali by sa pravidelne hodnotiť **vlastnosti výrobku**, a to nielen na základe environmentálnych kritérií, ale aj na základe ďalších dôležitých aspektov, ako sú hospodárske výhody pre spotrebiteľa aj pre výrobcu, bezpečnosť a funkčnosť, využitie zdrojov, logistiky, marketingu, vlastnosti z hľadiska zdravia a inovácie, jeho schopnosť umožniť spotrebiteľovi širší výber, jeho životný cyklus a likvidácia, a napokon aj sociálne aspekty.

3.6.2 Skutočné odhodlanie podporovať výskum, vývoj a inováciu v oblasti ekologickej výroby a služieb je nevyhnutnosťou.

3.7 Výbor zastáva názor, že CEN, CENELEC a ETSI by mali zohrávať rozhodujúcu úlohu pri **vypracúvaní technických noriem** týkajúcich sa trvalej udržateľnosti výrobku ⁽²⁶⁾.

3.7.1 Výbor už zdôraznil, že „používanie technických environmentálnych noriem musí byť podporované nie prostredníctvom rozhodnutí zhora nadol, ale skôr širšou akceptáciou ekologických produktov, čo možno najlepšie orientujú záujmy a potreby spotrebiteľov“ ⁽²⁷⁾.

3.8 V **oblasti verejného** obstarávania je dôležité pripomenúť smernicu 2004/18/ES o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby ⁽²⁸⁾ a výkladové oznámenie Komisie k právu Spoločenstva vzťahujúcemu sa na verejné obstarávanie a k možnostiam zaradenia environmentálnych záležitostí do verejného obstarávania ⁽²⁹⁾.

3.8.1 Výbor sa nazdáva, že oblasť verejného obstarávania, ktorá predstavuje približne 16 % HDP Spoločenstva, má zásadný význam pre podporu šírenia ekologických výrobkov a vyžaduje si opatrenia, ktoré by povzbudili zadávateľov zákaziek, aby využili dostupné možnosti v oblasti zeleného verejného obstarávania.

⁽²⁶⁾ Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005.

⁽²⁷⁾ Tamže.

⁽²⁸⁾ Ú. v. ES L 134, 30.4.2004.

⁽²⁹⁾ KOM(2001) 274 v konečnom znení, Ú. v. EÚ C 333, 28.11.2001.

3.8.2 V záverečnej správe o zelenom obstarávaní v Európe z roku 2006 ⁽³⁰⁾ sa medzi hlavnými prekážkami pri jeho rozširovaní uvádzajú: vyššie ceny ekologických výrobkov, najmä preto, že neexistujú ukazovatele pokiaľ ide o náklady na celý ich životný cyklus, nedostatočné poznatky v oblasti životného prostredia a skutočnosť, že neexistuje primeraná ľahko prístupná elektronická databáza, nejasné kritériá a špecifikácie verejného obstarávania a nejednoznačné definície a normy pre ekologické výrobky, nedostatočná podpora na riadiacej a politickej úrovni a nedostatok informácií a nástrojov odbornej prípravy.

3.8.3 Výbor preto odporúča: stanoviť pre ekologické výrobky pevné kritériá, v ktorých budú uvedené dôležité špecifikácie z hľadiska ochrany životného prostredia, vrátane nákladov na celý životný cyklus výrobku alebo služby, vytvoriť Európsku databázu s poznatkami o zelenom verejnom obstarávaní ⁽³¹⁾, začleniť do smerníc ES týkajúcich sa verejného obstarávania požiadavky na splnenie normy ISO 14004, informácie týkajúce sa systémov environmentálneho manažmentu – EMS, udeľovania environmentálnych značiek a ekodizajnu, šíriť medzi verejnosťou informácie o národných akčných plánoch zameraných na zelené verejné obstarávanie, zamerať sa na výrobky, ktoré majú najväčší vplyv na životné prostredie.

3.9 Ďalším veľmi rozšíreným pojmom v Európe je pojem **spravodlivého obchodu**. EHSV sa istý čas veľmi zaujímal o problematiku spravodlivého a etického obchodu, ktorej sa podrobne venoval v stanovisku REX/196 ⁽³²⁾. Podľa názoru výboru je spravodlivý a etický obchod kľúčom k trvalo udržateľnej spotrebe.

3.10 Rozhodujúcim prvkom pre dosiahnutie trvalo udržateľnej spotreby je výchova a EHSV zdôrazňuje, že by sa s ňou malo začať už v školách. Spotrebiteľia by tiež mali mať bezprostredný prístup k informáciám o výrobkoch a službách, ktoré si vybrali a o ich možných účinkoch na životné prostredie. Tieto informácie musia byť spotrebiteľovi poskytované formou, ktorá je preňho zaujímavá, aby im mohol ľahko porozumieť a pochopiť ich.

3.11 EHSV sa nazdáva, že legislatíva Spoločenstva v súvislosti s trvalo udržateľnou výrobou a spotrebou by sa mala skonsolidovať a zjednodušiť, aby bola pre spotrebiteľov a výrobcov zrozumiteľnejšia a prístupnejšia, napríklad „zásada“ menej právnych predpisov ale lepšej kvality „sa musí prejaviť konsolidovanými a koherentnými environmentálnymi normami, ktoré dodajú právnú istotu a transparentnosť procesu prispôsobovania priemyselných zmien a budú lepšie chrániť zdroje a životné prostredie a budú podporovať uplatňovanie trvalo udržateľných technológií, ktoré budú konkurencieschopné na svetových trhoch“ ⁽³³⁾.

⁽³⁰⁾ Zelené verejné obstarávanie v Európe – Závety a odporúčania, Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, Holandsko: <http://europa.eu.int/comm/environment/gpp>.

⁽³¹⁾ Databáza by mohla byť prepojená s Európskou platformou pre životný cyklus a ekologické vlastnosti výrobkov, technológií a služieb.

⁽³²⁾ „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“, spravodajca: pán Adams, Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006.

⁽³³⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, S. 66, spravodajca: pán Pezzini.

3.12 V súvislosti s ekologickými výrobkami by sa mali zefektívniť **opatrenia Spoločenstva zamerané na nezákonné a zavádzajúce spôsoby reklamy a nekalé obchodné praktiky** ⁽³⁴⁾: pojmy „eko“ a „bio“ sa často používajú len ako marketingové pomôcky na zvýšenie predaja výrobkov a služieb, ktoré v skutočnosti nie sú vôbec odlišné od ostatných a neponúkajú nič navyše.

3.12.1 V tomto ohľade sa výbor domnieva, že vytvorením **kódexu správania**, ako sa uvádza v smernici 2005/29/ES, ktorý by mohol byť mimoriadne dôležitým prvkom samoregulácie, by sa zabránilo zneužívaniu falšných ekologických tvrdení v reklame, pričom by sa mali uplatniť nasledujúce kritériá:

- Environmentálna reklama nesmie spôsobiť v spoločnosti prehnaný poplach v súvislosti s ekologickými otázkami alebo zneužívať skutočnosť, že spotrebiteľ túto problematiku dobre nepozná.
- Reklama nesmie povzbudzovať správanie, ktoré by škodilo ochrane životného prostredia alebo takéto správanie nekriticky zobrazovať.
- Reklama nesmie klamať verejnosť o účinkoch propagovaného výrobku na životné prostredie tým, že ich vyobrazuje klamlivo alebo ich zamlčuje.
- Ekologické vlastnosti nejakého výrobku alebo služby nesmú byť neoprávnené pripisované aj iným výrobkom a službám, ktoré poskytuje ten istý podnik.
- V prípade, že environmentálne kvality výrobkov alebo služieb závisia od špecifických podmienok alebo metód ich používania alebo spotreby alebo od konkrétnych štádií ich životného cyklu, musí to reklama podrobne vysvetliť alebo jasne nabádať spotrebiteľa, aby si tieto informácie vyhľadal.
- Používanie environmentálnych argumentov alebo sloganov v reklame sa musí zakladať na technických a vedeckých kritériách, ktoré sa dajú overiť. Zadávatel' reklamy musí na vyzvanie poskytnúť potrebné dôkazy vypracované nezávislým orgánom alebo expertom, aby dokázal správnosť reklamy.
- Informácie o prísadách, ktoré boli do propagovaného výrobku pridané alebo z neho odstránené, aby sa zmenili jeho účinky na životné prostredie, musia byť jasné a konkrétne pokiaľ ide o povahu a rozsah týchto účinkov.
- Používanie znakov a symbolov v súvislosti s účinkami na životné prostredie nesmie byť klamlivé a ich význam musí byť jasný. Takisto nesmú nepravdivo odkazovať na environmentálne značky, ktoré sa oficiálne používajú v konkrétnych krajinách, zemepisných oblastiach alebo hospodárskych odvetviach. Používať svedectvá a svedkov je možné len pri propagácii ekologických vlastností propagovaného výrobku prostredníctvom konkrétnych a overiteľných tvrdení v súlade so štvrtou zarážkou od konca.

⁽³⁴⁾ Smernica 2005/29/ES (Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005).

3.12.2 Výbor zastáva názor, že by sa mali podporovať pružné, účinné a málo nákladné, **mimosúdne kontrolné a arbitrážne orgány pre spotrebiteľské otázky**, ktoré môžu spoľahlivo konať a zaručiť, že výrobky spĺňajú environmentálne normy a že trvalo udržateľné výrobky na trhu zodpovedajú požiadavkám trvalej udržateľnosti životného prostredia, kvôli ktorej si ich spotrebiteľ vybral. Tieto orgány by nemali nahrádzať súdne postupy, ktoré by mali byť dostupné pre všetkých.

3.13 Výbor prikladá mimoriadny význam vytvoreniu **Európskej charty pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu**, ktorá by prispela k ochrane práva spotrebiteľov na ekologické výrobky. Takáto charta by mala obsahovať nasledujúce prvky:

- spoločnú zodpovednosť všetkých zainteresovaných strán a organizácií občianskej spoločnosti: výrobcov, distribútorov, spotrebiteľov, učiteľov, verejných orgánov, organizácií spotrebiteľov a environmentálnych organizácií a sociálnych partnerov,
- zohľadnenie politiky v oblasti trvalo udržateľnej výroby a spotreby v ďalších dôležitých oblastiach politiky Spoločenstva, po konzultácii spotrebiteľov, environmentálnych, výrobných, obchodných a distribučných organizácií spolu s ďalšími zainteresovanými stranami,
- prvoradú povinnosť európskeho priemyslu a výrobcov, ktorí musia zabezpečiť čo najlepšie dosiahnutie trvalo udržateľnej spotreby prostredníctvom životného cyklu výrobku „od kresliacej dosky až po hrob“ a v oblasti distribúcie a služieb,
- povinnosť EÚ vytvoriť jednotný, jasný, pevný a zrozumiteľný rámec pre všetky právne predpisy Spoločenstva v tejto oblasti, pričom treba do popredia postaviť práva spotrebiteľa a jednoduché a bezplatné spôsoby uplatňovania týchto práv v praxi,
- prípadné prvky, ktoré by pomohli doplniť existujúce práva a spadali by to právomoci členských štátov,

- prípadné prvky, ktoré by mohli doplniť existujúce práva a bolo by možné dosiahnuť ich samoreguláciou⁽³⁵⁾ zo strany subjektov zo súkromného sektora, zástupcov spotrebiteľov⁽³⁶⁾, environmentálnych organizácií⁽³⁷⁾ a zástupcov podnikov.
- povinnosť EÚ a vlád členských štátov podporovať dynamické, overiteľné a jednotne uplatniteľné opatrenia týkajúce sa ekodizajnu v každom sektore výrobkov, udeľovanie dôveryhodných environmentálnych značiek na území EÚ, rozširovanie systémov environmentálneho manažmentu, navrhovanie a posilňovanie medzinárodne uznávaných pokrokových technických noriem, vytvorenie špecifických a záväzných technických environmentálnych požiadaviek v oblasti verejného obstarávania, ale aj zodpovednosť za klamlivú ekologickú reklamu, spravodlivý obchod a medzinárodnú spoluprácu v oblasti trvalo udržateľnej spotreby,
- urýchlenie výskumu a technického rozvoja a zavádzanie inovačných aplikácií v oblasti trvalo udržateľnej výroby a spotreby financované z verejných a súkromných zdrojov Spoločenstva a členských štátov s cieľom venovať 3 % HDP, ako bolo určené, do EVP⁽³⁸⁾,
- informovanie, výchovu a vzdelávanie všetkých účastníkov trvalo udržateľnej spotreby a opatrenia zamerané na budovanie kapacít príslušných správnych orgánov a organizácií,
- navrhnutie verejne prístupných ukazovateľov, metodológií a databáz, ktoré by umožnili zhodnotiť pokrok na ceste k trvalo udržateľnej spotrebe na všetkých úrovniach,
- podporu výskumu environmentálne škodlivého správania spotrebiteľov s cieľom nájsť spôsoby ako zmeniť modely spotreby v duchu väčšej trvalej udržateľnosti.

3.13.1 EHSV navrhuje usporiadať konferenciu na tému Európska charta pre spotrebu a výrobu, nakoľko ide o dôležitú tému, do ktorej by sa mohli zapojiť aj Európsky parlament a Európska komisia.

V Bruseli 29. mája 2008

Predsa

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁵⁾ Pozri body 22 a 23 Medziinštitucionálnej dohody o lepšej tvorbe právnych predpisov. Ú. v. ES C 321, 31.12.2003.

⁽³⁶⁾ V bode 3.5 stanoviska výboru EHSV uvádza hlavné črty, ktoré sa používajú pri pokusoch o jednotnú definíciu pojmu „zástupcovia združení spotrebiteľov“ (Ú. v. C 185, 8.8.2006).

⁽³⁷⁾ EHSV podporuje myšlienku zapojenia občianskej spoločnosti do problematiky trvalo udržateľného rozvoja (bod 4.2.6 stanoviska výboru Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 33).

⁽³⁸⁾ Európsky výskumný priestor (EVP).